

בשלה – חיים של בטחון

רבנו בחיי על שמות פרק יג פסוק יז

ודע כי כל עניני ישראל ומקריהם במדבר הכל היה נסיון גמור כדי שיגדלו נפשם השכלית במדריגות הבטחון שהוא שורש האמונה כדי שיהיו ראויים לקבל התורה, ולסיבה זו קרע להם את הים מדי עברם לתוכו ולא בבת אחת, גם אחרי צאתם מים סוף אל מדבר שור ובאו למרה והיו המים מתוקים חזרו ונמררו ועל ידי העץ חזרו למתיקותם וכל זה נסיון גמור וכענין שכתוב (שמות טו, כה) ושם נסהו, גם ירידת המן דבר יום ביומו ולא לימים רבים הכל נסיון גמור כענין שכתוב (שם טז, ד) ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו, גם אחרי היותם ברפידים ורפו ידיהם מן התורה שקבלו במרה ובעונש זה בא עמלק ונלחם בהם, כי בעוון ביטול תורה הצרות באות לעולם, כל הענינים האלה היו נסיון גמור כדי לקבוע בנפשותם מדת הבטחון, ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה (משלי כב, יט) להיות בה' מבטחך הודעתוך היום אף אתה, יאמר מה שהודעתוך עד היום בספר הזה מן המוסרים והמשלים הכל היה לתועלתך ולהגיע אותך אל שלמות מדת הבטחון כמו שהגעתני אני אליה זהו שאמר אף אתה, ביאר לנו כי מדת הבטחון עיקר גדול ויסוד התורה והמצוה:

רבנו בחיי על שמות פרק טז פסוק ד

דבר יום ביומו, שהיה בורא היום ובורא פרנסתו מכאן היה רבי אלעזר המודעי אומר כל מי שיש לו מה שיאכל היום ואומר מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמנה. וביאור דבריו כי האומר כן מראה בעצמו שאין בטחונו אלא במה שרואה תחת ידו ועל כן הוא מקטני אמנה לפי שעיקר האמונה להאמין מה שאין אדם רואה שיתלה בטחונו בבעל הרחמים שבראו ואת יומו שירחם עליו ויתן לו פרנסתו:

ובמסכת יומא ריש פרק יום הכפורים (עו.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה לא ירד המן לישראל פעם אחת בשנה, אמר להם כדי שידאג כל אחד מישראל ויאמר שמא למחר לא ירד המן ונמצאו בניו ובנותיו מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים לבם לאביהם שבשמים. דבר אחר כדי שיהיו אוכלים אותו כשהוא חם. דבר אחר מפני משאוי הדרך. ועוד שם צדיקים היו אוכלים אותו לחם, בינונים, ועשו אותו עוגות (במדבר יא, ח), רשעים, וטחנו ברחים או דכו במדוכה (שם). צדיקים היה יורד על פתח ביתם שנאמר (שם, ט) וברדת הטל על המחנה לילה וגו', בינונים היו יוצאים ולוקטין שנאמר ויצא העם ולקטו, רשעים, שטו העם ולקטו וגו' (שם, ח). וכן אמר דוד ע"ה (תהלים עח, כז) וימטר עליהם כעפר שאר וגו' אלו צדיקים, ויפל בקרב מחנהו אלו בינונים, סביב למשכנותיו אלו רשעים: